

má žalobce nárok na svou ochranu před dalším rušením již podle právních zásad o reposici, nechť už žalobce směřuje na ochranu držby práva nebo držby věci hmotné (radiopřijímače), neboť i radiový poslech žalobcův byl původně prost onoho rušení, které mu způsobuje nyní přístroj žalovaného tlumičem nechráněný.

Podle vyloženého stavu věci žalobce mohl se omezit na žádost, aby žalovanému bylo zakázáno rušit ho způsobem v žalobě uvedeným. Věci žalovaného by bylo, aby sám našel způsob, kterým by rušení zabránil.

Návrhem, aby žalovanému bylo uloženo trpěti »odstranění tohoto rušivého zásahu přimontováním tlumiče na náklad žalující strany«, žádá žalobce v podstatě méně. Přes to je právem žalovaného, aby především on sám rozhodl, jak má být rušení zabráněno. Proto dovolací soud změnil částečně rozhodnutí nižších stolic — které je v koncepci obou nároků poněkud neurčité — tak, že trpění, aby se rušení odstranilo přimontováním tlumiče na náklad žalobcův, určil jako sankci pro ten případ, kdyby žalovaný do rozsudečné lhůty sám dalšímu rušení nezabránil.

Jinak toto opatření jest úplné, vyhovuje zájmům obou stran, tedy i zásadě ekvity a nemůže být pokládáno za nezákonný zásah do vlastnické sféry žalovaného.

Je-li podle vyložených norem dána ochrana radiového poslechu, není třeba, aby byla hledána analogie podle jiných právních ustanovení, na př. o obraně před immissi (2. odst. § 364 obč. zák.), kterou ovšem má jen vlastník p o z e m k u.

Co se týká rozhodnutí č. 1317 Úr. sb., je nutno zdůraznit, že dnešní rozhodnutí přiléhá ke skutkovému stavu, jaký byl konkrétně zjištěn, neboť nemožno předvídati všechny jiné variace rušení rozhlasu elektrickými přístroji a z toho snad se podávající nutnost jiného řešení.

Pokud žalovaný v dovolací žádosti poukazuje na to, že žalobce nikdy netvrdil, že by byl vlastníkem jím prodávaných přístrojů a že pravděpodobně měl aparáty jen v komisi, třeba doložit, že Nejvyšší soud nepokládal žalobu za žalobu vlastnickou.

Co do ochrany držby stačí žalobci průkaz práva odvozeného z vlastnictví komitentova, jen když obsah práva vykonává na určitém hmotném předmětu, který má ve své moci a dispozici (srov. rozh. č. 910 Úr. sb.).

Bylo proto třeba zamítnouti dovolací žádost jako neodůvodněnou.

Čís. 16692.

Výklad dolarové doložky v nájemní smlouvě. Při vyšetření pravé vůle smluvců jest přihlédnouti k zjevnému účelu smlouvy a jednotlivých jejích ustanovení, k pohnutkám, které smluvce vedly, a k okolnostem i předpokladům, z nichž vycházeli.

Lze-li podle okolností s bezpečností usouditi, že smluvci chtějíce ustálení poměru vzájemného plnění pro budoucnost, zvolili dolar za měřítko plnění pro jeho stálost a že by nebyli umluvili dolarovou doložku, kdyby byli počítali s možností devalvace dolaru ve značné míře, nemá změna v relaci tuzemské měny k dolaru důsledkem devalvace dolaru vliv na výši ujednaného nájemného.

(Rozh. ze dne 4. února 1938, Rv II 884/36.)

Srov. č. 16416 Sb. n. s.

Dne 18. června 1931 pronajala žalobkyně žalovanému telefonní zařízení za poplatek 4.650 Kč ročně s 3% daní z obratu, který byl vždy splatný 2. ledna a 1. července každého roku částkou 2.394 Kč 75 h. Do uvedené smlouvy byla pojata doložka: »Cena Kč spočívá na kursu amerického dolaru mezi 33 a 36. Snížením neb zvýšením tohoto kursu mění se nájem ve stejném poměru.« Tvrdíc, že dotčená doložka byla pojata do smlouvy proto, aby si žalobkyně zajistila stálost náhrady investic, které musila vynaložiti ihned po uzavření smlouvy, kdežto náhradu za ně že měla obdržeti teprve za 12 let, chtějíc se takto chrániti před následky devalvace čs. měny, že dolaru bylo užito jen jako stabilisátoru a že úmyslem smluvců nebyla dolarová spekulace, domáhá se žalující společnost na žalovaném zaplacení nedoplatku nájemného, ježto žalovaný vzhledem na pokles kursu dolaru v letech 1933—1934 zaplatil jen 3.282 Kč nájemného ročně. Proti žalobě namítl žalovaný, že se zřetím na uvedenou doložku se upravovalo pro případ zvýšení neb poklesu kursu dolaru automaticky i sjednané nájemné v československých korunách, že roku 1932 klesl kurs dolaru až na 21 Kč, a že se v letech 1933 a 1934 pohyboval mezi 21 až 25 Kč, a že proto činilo smluvené nájemné za telefonní zařízení místo ročního poplatku 4.650 Kč pouze 3.282 Kč. Nižší soudy zamítly až na částku 51 Kč 25 h žalobu a odvolací soud uvedl v otázce, o níž tu jde, v důvodech: Jde jen o výklad a právní posouzení dolarové doložky, obsažené v nájemní smlouvě z 18. června 1931, sepsané na tiskopisu žalující společnosti a mající v odstavci, týkajícím se výše nájemného, výše uvedené ustanovení. Procesní soud vyložil právní význam řečeného smluvního ustanovení tak, že se nájemné nemění, jestliže kurs dolaru kolísá mezi 33 až 36, naproti čemuž však vzestup dolaru nad kurs 36 má vliv na poměrné zvýšení nájemného, kdežto pokles dolaru pod 33 na jeho poměrné snížení. Tomuto názoru je přisvědčiti. Smluvní vůli, kterou byli smluvci vedeni při uzavření nájemní smlouvy, jejíž obsah jest zjištěn, sluší zjišťovati především podle toho, jak smluvci dosáhnuvše konsensu, vyjádřili svou smluvní vůli na venek. To je právě předpokladem konsensu. O tom podává nesporný, úplný a srozumitelný důkaz dotčená listina. Smluvci jasně vyjádřili závislost nájemného co do výše na kur-

sovní relaci mezi korunou československou a dolarem. Velmi srozumitelně to vyjádřili dokonce ustanovením, že se podle toho nájemné snižuje anebo zvyšuje. Smlouvou převzali oba smluvci stejné riziko zvýšení nebo snížení nájemného. Že při tom snad předpokládali, že kursu dolaru buď vůbec, anebo ne v takové míře nehrozí ztráta jako měně tuzemské a že průběhem doby mimo očekávání právě došlo k devalvací dolaru, a to velmi značné, čímž se podle smlouvy stalo pronajimatelovo riziko právně účinné, nemůže býti ex post pokládáno za rozhodující při zjišťování smluvní vůle smluvců při uzavření smlouvy. Správně vyložil první soud, že se tu může jednati nanejvýše o pohnutku, jež nemá významu, není-li pojata zároveň do smlouvy samé. Stejně jest tomu též co do úvah žalobkyně, že dolarová doložka měla účel jen stabilizační (tak i rozh. č. 14304, 14320 Sb. n. s.). Obsah smlouvy, tedy konsensu obou smluvců právě se stanoviska § 914 obč. zák., jež odvolatelka tak zdůrazňuje, tedy dle zásad poctivého styku, ani nedopouští jiného výkladu. Ostatně dolarová doložka není ojedinělou pomůckou v našem hospodářském životě, zejména při smlouvách pachtovních. Právě při pachttech polí se udrželo ustanovení, že se výše pachtovného řídí podle »kursu« hodnoty určitého druhu obilí, podle záznamů bursovních. I tam se podle vývoje cen obilí zvyšuje aneb snižuje pachtovné, zajisté s ujednaným rizikem obou smluvců. Jest konečně předpokládati, jak o to se dály také pokusy, že by se do smluv bylo dostalo stanovení platební povinnosti jednoho smluvce v měně cizí, kdyby to bylo zákonem dovoleno. Právě o dolar tu šlo a zajisté by v takovémto případě postihovala kursovní ztráta dolaru toliko příjemce. Hospodářsky řečeno, dolarová klausule byla pouze oklikou k témuž cíli. Zjištěný obsah smlouvy určuje vzájemná práva a závazky. Tak i v souzeném případě nemohou jakékoliv úvahy národohospodářského rázu způsobiti žádné změny.

N e j v y š š í s o u d uznal podle žaloby zcela.

D ů v o d y:

Lze souhlasiti s odvolacím soudem, že smluvní vůli smluvců nutno především posouditi podle toho, jak ji na venek vyjádřili, a že v souzeném případě smluvci jasně vyjádřili závislost nájemného co do výše na kursovní relaci mezi československou korunou a dolarem, že také vyjádřili, že se podle této relace nájemné buď zvyšuje, nebo snižuje a že oba smluvci převzali tu stejné riziko. Než slovně výraz není jediným ukazovatelem pravé a skutečné vůle smluvců. Jestliže má býti pravá vůle smluvců vyšetřena s hlediska zásad slušného a poctivého obchodu ve smyslu § 914 obč. zák., jest přihlídnouti i k zjevnému účelu smlouvy a jednotlivých jejích ustanovení, tedy též k pohnutkám, které smluvce vedly, a k okolnostem i předpokladům, z nichž vycházeli. Co do pohnutek je přihlídnouti také k § 901 obč. zák. a posouditi v kon-

kretním případě význam a dosah takových jinak zjevných pohnutek, hledíc také na zjevný účel smluvního ustanovení.

Nejde ovšem o to, aby risiko anebo jeho uskutečnění, jež se pozdějším vývojem dostavily, byly ex post rozhodující při zjišťování vůle smluvců, protože rozhodovati zde mohou jen poměry podle doby, v níž smlouva byla uzavřena. A právě podle té doby jest posoudit také účel a význam valutové doložky.

Odvolací soud sám správně uvádí, že si žalovaný činí nárok na snížení nájemného, vyplývající z devalvace dolaru, a to velmi značné, tedy ze snížení jeho jinak ustálené hodnoty, způsobeného záměrným zákrokem veřejné moci. Sluší uvážiti, v jakém poměru je onen její požadavek a jeho důvod k účelu valutové doložky a k pohnutkám i předpokladům, jež — třebas nebyly ve smlouvě projeveny výslovně — podle zjevného účelu doložky byly vodítkem vůle obou smluvců. Strany rozepře chtěly ustálení poměru vzájemného plnění pro budoucnost a jen proto, aby tohoto účelu dosáhly, zvolily dolar za ukazovatele poměru, a to pro jeho stálost, podle níž se k tomuto účelu hodil. Pohnutky, jimiž tu byli smluvci vedeni, byly tak podstatným předpokladem smlouvy v příčině doložky, že by smluvci nebyli smlouvu uzavřeli anebo nebyli sáhli shodně k dolarové doložce, kdyby byli počítali — ne snad jen s výkyvy v relaci obyčejně se vyskytujícími na peněžním trhu, nýbrž s možností devalvace, to jest záměrného zásahu veřejné moci s opuštěním zlatého standardu, a to dokonce v takové míře, jak byla provedena. V takovém případě by zajisté nikdo ze smluvců nebyl pokládal dolar za spolehlivé a proto účelné měřítko hodnoty plnění žalovaného pro jeho ustálení a nebyl by jej za takové přijal, a to zajisté nikdo z nich. Nezáleží na tom, že pohnutka smluvců v tomto smyslu nebyla výslovně ve smlouvě uvedena, jestliže se jen dá podle okolností s bezpečností usouditi, že ony předpoklady stálosti jako pohnutka byly tu u obou smluvců a u obou s takovým významem, že by jinak doložky nebyly použili. Snaha o ustálení poměru vzájemného plnění valutovou doložkou se nepřičí ani zákonu, ani dobrým mravům a nelze proto souhlasiti s názorem odvolacího soudu, dovozujícím závadnost doložky v neprospěch žalované z toho, že prý se doložkou mělo oklikou dospěti k závazku v cizí měně. Ani úvahy o významu a dosahu jiných doložek, zejména doložky obilní, nemohou zvrátiti, co bylo nahoře uvedeno.

Čís. 16693.

Nestanovily-li zákonné předpisy jinak, mohli sice zaměstnavatelé před účinností vládní nař. č. 89/1935 Sb. z. a n. (před 30. dubnem 1935) platně sjednati se zaměstnanci jednotlivé (individuální) služební smlouvy, odchylné od ustanovení hromadné (kolektivní) smlouvy, i když v ní bylo ujednáno vyloučení nebo omezení uzavírání jednotlivých smluv, nelze však za účinnosti řečeného vládního nařízení platně